

Az akác fatermése

Érdekes tanulmányt közölt az Erdészeti Lapok 2006. júliusi-augusztusi számában Balogh Lajos, Csoboth Ildikó, Kovács Gábor és Tímár Gábor „Az akác termesztésének termőhelyi lehetőségei és korlátai” címmel. A tárgyilagos hangvételen túl dicsérendő a korrekt adatszolgáltatás is, melyek közül számomra a legérdekesebb az, hogy az akác a jelenlegi 400 ezer hektáros területéből 35%-on nem a megfelelő termőhelyen van. Nem lenne haszontalan, ha a szerzők a többi fontos állományalkotó fafajunkra is elvégeznék az ilyen jellegű értékelést, s arra is szükség lenne, hogy azt a bizonyos 35%-ot megmagyarázzuk: miért, mikor és hogyan került ezekre a termőhelyekre az akác. Szerencsésnek tartanám, ha az illetékes kutatók,

erdőrendezők és gazdálkodók nyilatkoznának arról, hogy mikor és mivel cserélik le ezeken a helyeken az akácot.

Valójában az készített írásra, hogy a 232. oldalon közölt „Az akácállományok fatermési osztályai” c. ábra magyarázatát megkapjam. Erre ugyanis a szerzők a szövegben nem térnek ki, mentségül szolgáljon, hogy nem is fatermési, hanem termőhelyi szempontból értékelték. A jelzett ábrán az I. és II. fatermési osztályban is csak 4,6% szerepel. Az állományok java része (92,5%) a IV. és V. fatermési osztályba tartozik, s marad 2,9%-kal a legrosszabb VI. fatermési osztály. Miért lehet ez a nem éppen kedvezőnek ítélt arány? Elképzelésem szerint a fatermési táblák

készítői nyilván nem alkottak olyan osztályokat, amelynek első két tartományába eleve nem kerültek állományok. Ha pedig ez így van, akkor az azóta eltelt időben csúszott vissza az akác ennyit, melynek oka a termőhely kiszorolása, a sokszoros sarjztatás lehet? S milyen változást várhatunk a jövőben? Mivel a magyar fatermési kutatások jelentős hagyománnyal rendelkeznek, s az akác faterméstani vizsgálata mindig is központi téma volt, ezért nagy tisztelettel kérem illetékes kutatóinkat, gyakorlati szakembereinket, hogy segítsenek tudományosan is megválaszolni ezt a sokakat is érdeklő, még többeket érintő kérdést. Talán nem lesz haszontalan, ha az Erdészeti Lapok hasábjain tájékoztatást kapunk e fontos problémáról.

Őszinte köszönettel:

Jakabházy Zoltán

Hat évtized múltán

Élete során az ember többször is elérkezik olyan fordulóponthoz, ahol fel kell mérni, összegezni a tapasztalatokat, melyek annyit érnek, amennyit hasznosítani lehet belőlük. A sokat megélt ember időálló tapasztalatait már csak az utódai hasznosíthatják.

A mai életet a változás jellemzi, ez az egyetlen, biztosnak mondható tényezője. Termelő egységek összevonása, teljesnek hitt vertikumok kialakítása, gyakori átszervezések sora igyekezett az erdőgazdálkodást is a kor követelményeinek megfelelően alakítani. A technikai haladás az erdészetek, erdőgazdaságok méreteit, feladatkörét, működési területét fél évszázad alatt nagymértékben megváltoztatta: ma már szinte elképzelhetetlen az erdőjárás lovon vagy hintón, a fogatos faanyagmozgatás, az erdőben gyalogszerrel többnyire csak a természetjáró közlekedik. A baj csak az, hogy a terepjáró gépkocsit vezetve a mai erdész kénytelen az utat figyelni, nem a környező erdőt, így azt sohasem fogja ugyanúgy ismerni, mint elődei, akik egy dagonyaközeli dörgölődzőfánál a lóról, hintóról leszállva megnézték: ugyan mekkora kan hagyta ott a sárba ragadva „névjegyét”? Vajon hány katorékot ismer kerületében a mai erdész, figyeli-e a tölgy virágzásától a várható makktermést, tud-e a váratlanul megjelenő károsítókról? Otthona-e még az erdő, vagy már csak a munkahelye?

Tévedés ne essék, nem nosztalgiazom én, de ma már alig van olyan erdészeti

szakember, akinek szakmai pályafutása egyetlen helyhez kötődne, pedig jól tudjuk, mekkora szerepe van hivatásunkban az időnek, a tökéletes helyismeretnek. Olyanok sem vagyunk sokan, akik alig néhány helyen végeztük szakmai tevékenységünket, tehát ténykedésünk minden sikeres, vagy kétséges eredményével könnyen szembesülhetnénk.

Megvallom, nagyon furdal a kíváncsiság, mivé fejlődött a Mecsekben, a volt árpádtetői erdészetnél az a hármashütkki fiatalos, melynek sűrűségi korában esedékes erdőnevelését kellett megterveznem diplomamunkámban. Akkor bátran éltem azzal a tapasztalattal, melyet egykori anyaállományának alapos ismerete jelentett (hisz' évekkkel előbb ott voltam nyári gyakoromok a végvágása során), de ifjúkori meglátásaim helyességét csak a mai állapota igazolhatná.

Ugyan mivé fejlődött a Kisvaszari Erdészetnél a téglaházi illetményföldektől csaknem a köszvényesi csemetekertig húzódó cseres mesterséges felújítása? Rengeteg bajjal járt: a nappal, tányérosan vetett vöröstölgyet a szalatkai háborús vágás kefesűrű újulatából kiváltó vaddisznók minden éjjel kitérték, végül bekerítve, esztendő múltán lett fenyőcsemetével felújítva... még szerencse, hogy a Köszvényestől csaknem a Lánykőig húzódó bükkös felújítógáz sikere bőven kárpótolt bennünket.

Nem tudom, milyen erdeifenyves lett az 1954-ben letermelt laposmezői száraz cseres helyén, ahol a kisvaszari er-

dészeti első motorfűrész – munkapados tarvágását végeztük. (Az ott használt – ha jól emlékszem: CNIIME K-5 típusú – elektromos szovjet láncfűrészekkel azóta sem találkoztam.)

Vajszlóval valamivel szerencsésebb vagyok: általában évente eljutok apósom sírjához, így már az országúton arafelé tartva láthatom a görcsönyi, páprádi, besencei erdőket: a Bükkhátat, Kiságot, a Borostyánt. Pár esztendeje, hogy jó emlékeztető Túrós Laci kollégám kivitt a csányoszrói csemetekertbe, így láttam újra Felsőerdőt, Szilost, és elvitt a régi cseri kerületbe is. Sajnos, arra az időnkől nem futotta, hogy a sastyai, hobogyi, nádigai, avagy a zalatai, adorzási felújításokat, erdőtelepítéseket is megnézzük. Erre még ezután kell időt találni, ha erő és egészség lesz hozzá.

A Cserhátal, meg a Börzsönnyel nap mint nap találkozhatok, ha Nógrádnak és Pest megye váci járásának akármelyik útján utazom, jó ismerősöm a táj, az erdők. Csaknem fél évszázada élek bennük, voltam erdészvezető, osztályvezető, felügyelő, főmérnök, tehát dolgoztam a „létra mindegyik fokán”. E fél század eredményei a szemem előtt vannak. Az ugyan igaz, hogy a legsikeresebb telepítések, felújítások a közutaktól távol esnek, de egy-egy napot megérne tán még az utódoknak is, ha a helyszínen kapnának az elődöktől némi tájékoztatást a mai erdőállományaik múltjáról, netán eredetéről. Úgy tűnik: sok-sok értékelő helyszíneléssel vagyok adósa még magamnak is.

Első munkahelyemen, Kisvaszaron még hosszú ideig érvényes, 20 esz-

tendőre készült üzemtervek alapján dolgoztunk. Akinek ilyen – a herceg Esterházy erdőrendezőse által készített – üzemterv volt már a kezében, az tudja: abban szó volt az állományok *múltjáról* is, ami nélkül gyakran érthetetlen a *jelen* és kiszámíthatatlan a *jövő*. Abból a kisvaszari üzemtervből tudtam, hogy a Csöpögőben, az Erzsébet-kert későn fakadó kocsányos tölgyesét Szlavóniából hozott makkal telepítették, a királyné emlékére. Ugyan ki fogja tudni, hogy Balasgyarmaton a nyírjesi tanya mögötti vöröstölgyes telepítés csemetéit a csányosrői csemetekertben nevelték meg, az ugyancsak baranyai Székelyszabaron gyűjtött makkból? A telepítést végző erdészek és az erdőfelügyelőjének már csak az emléke él, s ha én is elmegyek, a város körüli üdülőerdő e szép őszi színtulajánának eredetéről már senki nem tud semmit. Helyes ez így?

Úgy gondolom, nem szabad hagyni, hogy ezek az alapvető ismeretek elveszenek, és nélkülük az utódaink csak sötétben tapogatózva keresgéljék egy-

egy mai jelenség okát. A mi szakmánkat, hivatásunkat az emberi élethez viszonyított hosszú periódusok jellemzik, nehezen nélkülözhetjük a múlt ismeretét. Talán érdemes lenne ezt a tudást átvenni az öregektől, akiknek egy-egy ilyen célzatos erdőjárás sohasem nyűg, hanem jóleső öröm, az utódoknak pedig legalább szerény szellemi haszon.

Van aztán olyan szakmai kíváncsiság is bennem, amelynek kielégítésére talán sohasem nyílik lehetőségem. Nagy öröömre 2004-ben sikerült eljutnom kiskamasz-éveim leginkább emlékeztető, életemet alapjaiban befolyásoló helyszínére: a kárpátaljai Bustyaházára. Külön ajándéka a Sorsnak, hogy velem tarthatott kisebbik húgom is, akivel már csak ketten maradtunk a négy testvérből. Épségben találtuk az erdészházat, ahol született és a kis templomot is, ahol keresztelték. Ráadásul kiderült: a templom gondnoka gyermekkori pajtásom. A helységhez kötődik a szakmaválasztásom, mert az Erdőigazgatóságnál voltam nyári gyakornok 1944-ben, és a

máramarosi erdőben érlelődött meg bennem az elhatározás: erdőmérnök leszek. Az elhatározás valóra vált, de a kárpátaljai erdők nélkül...

Nem tudom, sikerül-e még egyszer eljutnom a felsőszinevéri tengerszemhez, vagy a Fekete-Tisza forrásvidékéhez, ahol azok a régi ős-fenyvesek máig a kárpáti védett terület féltett kincsei, meglátom-e még Kőrösmező felett, a Kevele-patak forrása mögött tornyosuló Nagy-Pietroszt? Remélem, lesz még olyan utam Máramarosba, hogy a Kárpátok erdeibe is eljussak, és ugyanolyan áhítattal nézzem a fenyves dómjának fölém magasló boltozatát, mint egykor az a kiskamasz, aki nekem hivatást választott, s azt se bánom, ha emlékére legördül pár csepp könnyem. Elhatározásait megvalósítottam, és hat évtized elteltével felesleges volna szégyellenem a meghatottságot és az örömet. Csak lehetőséget és erőt adjon hozzá a Gondviselés...

Fodor Imre

aranydiplomás erdőmérnök

Könyvismertetések

Vadászéletem Kanadában címmel jelentette meg fordulatokban változatos életútját, erdész-vadász élményeit *Szy Ferenc* erdőmérnök.

A szerző – mint a Soproni Egyetem oktatója – 1956-ban az ismert körülmények között távozott Kanadába. Itt a Soproni Divisio oktatójaként működött, majd közel két évtizeden át Brit Columbia őserdeinek számbavételével, erdőleltározással foglalkozott.

Magyar erdészek számára rendkívül érdekes ennek a munkának részletes bemutatása, ahol a közlekedés csak helikopterrel, hidroplánnal vagy motorcsónakkal volt lehetséges. Képet kapunk Kanada erdeiről, a fajokról, a növény- és az állatvilágról (latin elnevezésekkel). A szerző a terepi munkák során élt a vadászati és horgászati lehetőségekkel, majd Kanada egész területén vadászott.

Vadásztársai a vele együtt Sopronból távozó *Baranyai Sika*, *Sziklai Osz*, *Klíma Imre* és többen mások nevei tűnnek fel a naplószerű leírásokban. A területen szerepel a medve, feketefarkú szarvas karibu, hegyi kecske, vadjuh, fajdfélék és a vízivad. Mint írja: sem mennyiségben, sem minőségben nem törekedett rekorderedményekre. A természet csodálata és az azzal való szoros

kapcsolat hozott mindig lelki felüdülést számára.

Élményszerűen írja le az őserdő vadászati viszonyait, a vad elejtésével (nyúzás, darabolás, szállítás) járó embertpróbáló erőfeszítéseket. Vadászati sikereihez hozzájárultak a korábbi működés során nyert topográfiai ismeretek, térképek, légifelvételek. A 80. évét meghaladó korú szerző ma is aktív vadász, esetenként vállalva a nem veszélytelen egyedüli vadászatot is.

A színes fotókkal illusztrált 275 oldalas kötet nemcsak a szakmabeliek, hanem a természetjárók és -kedvelők részére is maradandó élményekkel szolgál.

Ára: 2200 Ft, kapható az OEE titkárságán.

Dr. Erdős László

* * *

Ökotoxikológia

Darvas Béla és *Székács András* szerkesztésében, mintegy harminc szerző közreműködésével, a l'Harmattan kiadónál megjelent a *Mezőgazdasági ökotoxikológia* című kézikönyv. A könyv hazánkban hiánypótló a növényvédő szerek és a GM-növények mellékhatásainak megítélése területén. Mivel csupán néhány speciális könyvesbolt árusítja elérhetően ezt a könyvet, ezért az alábbiakról tájékoztatjuk:

A könyv – amelynek ára 4900 Ft – első alkalommal a Növényvédelmi Tudományos Napok plenáris ülése alatt kapható (MTA épülete, 2007. február 20, 10-13 óra között), amennyiben kizárólag ekkor az alábbi címre küld megrendelést: jur65@freemail.hu. A könyvet ekkor a helyszínen lehet átvenni.

A könyvet a későbbiek folyamán budapestiek *Cserép Csabánénál* rendelhetik meg (Budapest, Herman Ottó út 15), de ekkor e-mailen (okotoxikologia@freemail.hu) előzetes egyeztetésre van szükség.

Vidékiek forduljanak közvetlenül a l'Harmattan könyvesbolt címeihez (<http://www.harmattan.hu/>), ahol előzetes átutalás után postai úton való megküldésre is lehetőség van.

